



Latvijas Republikas Senāts

SPRIEDUMS

Rīgā 2026. gada 12. augustā

Senāts šādā sastāvā: senators referents Intars Bisters, senatori Erlens Kalniņš un Aldis Laviņš

izskatīja rakstveida procesā /Persona B/ kasācijas sūdzību par Vidzemes apgabaltiesas 2024. gada 19. jūlija spriedumu civillietā /Persona B/ prasībā pret /Persona C/ par zemes vienības robežu noteikšanu un /Persona C/ pretprasībā pret /Persona B/ par zemes vienības robežu noteikšanu, ar trešajām personām SIA „CONES CONSTRUCTION”, /Persona D/, /Persona E/, /Persona F/ un /Persona G/.

Aprakstošā daļa

[1] /Persona B/ pieder nekustamais īpašums /Nosaukums A/, kas sastāv no zemesgabala 3,8 ha platībā un ierakstīts /Nosaukums/ pagasta zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs A/ar kadastra numuru /numurs A/.

Nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ zemes robežu plāns sagatavots pēc 1996. gada 25. oktobra robežu ierādīšanas materiāliem. Nekustamais īpašums robežojas ar nekustamajiem īpašumiem /Nosaukums B/, „/Nosaukums C/”, /Nosaukums D/, /Nosaukums E/, /Nosaukums F/ un /Nosaukums G/.

/Persona C/ pieder nekustamais īpašums /Nosaukums B/, kas sastāv no astoņiem zemesgabaliem 62,7 ha kopplatībā un ierakstīts /Nosaukums/zemesgrāmatas nodalījumā /numurs B/ ar kadastra numuru /numurs B/. Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu /numurs C/ robežojas ar prasītājam piederošo nekustamo īpašumu /Nosaukums A/. Zemes vienības ar kadastra apzīmējumu /numurs C/ zemes robežu plāns sagatavots 2000. gada 18. aprīlī atbilstoši 1999. gada 12. decembra robežu ierādīšanas materiāliem.

Sākotnējie zemes robežu plāni ir savstarpēji atbilstoši un neveido pārklājumus.

[2] /Persona B/ 2021. gada 20. janvārī cēlis tiesā prasību pret /Persona C/, lūdzot atjaunot zemesgabala /Nosaukums A/ robežzīmes Nr. 1, Nr. 6 un Nr. 5 atbilstoši saimniecības /Nosaukums A/ zemes robežu plānam.

Prasības pieteikumā norādīts šāds pamatojums.

[2.1] SIA „Metrum AV” mērnies, veicot prasītājam piederošās zemes vienības robežu apsekošanas un atjaunošanas darbu priekšizpēti un mērījumus, konstatēja robežpunktu nobīdes, kas pārsniedz normatīvajos aktos paredzētās iespējamās kļūdas lielumu, par ko 2020. gada 18. februārī sagatavots akts par konstatēto robežu neatbilstību zemes vienībai /Nosaukums A/, kas kopā ar uzaicinājuma vēstuli par robežu apsekošanu nosūtīts visiem pierobežniekiem.

No pierobežniekiem, kuri piedalījās robežu apsekošanā, vienīgi atbildētājs nepiekrita robežzīmju atjaunošanai pēc aktuālajiem zemes robežu plāniem.

[2.2] SIA „Metrum AV” mērnies 2020. gada 5. martā sagatavoja robežas apsekošanas un atjaunošanas aktu, kurā iekļauta robežu novietojuma shēma, savukārt 2020. gada 28. jūlijā – atzinumu, kurā secināja, ka konstatētas robežpunktu novietojuma atšķirības starp zemes robežu plānā attēloto un apvidū (dabā) identificējamo punktu: robežpunktam Nr. 5 – 60 metri; robežpunktam Nr. 6 – 54 metri; robežpunktam Nr. 1 – 34 metri.

Robežpunktu novietojuma atšķirība apvidū varēja rasties tā iemesla dēļ, ka robežu ierādīšanā nav ievērotas tehnisko noteikumu prasības fotoplāna izmantošanai un piesaistes mērījumu izdarīšanai līdz situācijas elementiem, ierīkojot un izgatavojot plānu, vai tā iemesla dēļ, ka robežzīmes ir pārvietotas. Robežu novietojuma risinājumam ir jālikvidē priekšmeti ar robežzīmju pazīmēm Nr. 5, Nr. 6 un Nr. 1, kas neatbilst zemes robežu plāniem, un jāveic robežu atjaunošana apvidū, ievērojot zemes robežu plānus.

Atbildētāja uzaicinātais SIA „Latīpašums – mērniecības birojs” mērnies 2020. gada 22. septembrī sastādīja atzinumu, kurā atzina dabā esošās robežzīmes Nr. 13 (Nr. 1 nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ robežu plānā) un Nr. 15 (Nr. 5) par saistošām un norādīja atjaunot robežzīmi Nr. 14 (Nr. 6) atbilstoši nekustamā īpašuma /Nosaukums B/ zemesgabala ar kadastra apzīmējumu /numurs C/ robežu plāniem.

[2.3] Ievērojot to, ka 2020. gada 22. septembra atzinums ir pretrunā 2020. gada 28. jūlija atzinumam, atbilstoši Ministru kabineta 2011. gada 27. decembra noteikumu Nr. 1019 „Zemes kadastrālās uzmērīšanas noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 1019) 76. punktam jautājums par robežu izvietojumu apvidū risināms civilās tiesvedības kārtībā.

[3] Ar Vidzemes rajona tiesas 2021. gada 11. marta lēmumu, atzīstot, ka tiesas spriedums var skart arī nekustamo īpašumu /Nosaukums C/, /Nosaukums D/, /Nosaukums E/, /Nosaukums F/ un /Nosaukums G/ īpašnieku kā strīdus robežu pierobežnieku tiesības un pienākumus, jo prasības apmierināšanas gadījumā būtu jāveic dabā esošo strīdus robežzīmju likvidācija un jāveic robežu atjaunošana, lietā trešās personas statusā atbildētāja pusē bez patstāvīgiem prasījumiem pieaicināti SIA „CONES CONSTRUCTION”, /Persona D/, /Persona E/, /Persona H/ un /Persona G/.

[4] /Persona C/ 2023. gada 30. martā cēlis pretpasību, lūdzot atjaunot nekustamā īpašuma /Nosaukums B/ sastāvā esošās zemes vienības ar kadastra apzīmējumu /numurs C/ robežzīmi Nr. 14, kas atbilst nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ robežu plāna robežzīmei Nr. 6.

Pretpasības pieteikumā norādīts šāds pamatojums.

Tā kā atbildētājam zemesgabals ar esošajām robežzīmēm tika ierādīts kā mantots zemesgabals, iebilstot pret SIA „Metrum AV” mērnies konstatētajām robežu neatbilstībām, atbildētājs lūdza SIA „Latīpašums – mērniecības birojs” veikt apsekošanu robežai starp zemes vienībām un sagatavot atzinumu par konstatēto.

Robežu apsekošanā 2020. gada 19. septembrī prasītājs nepiekrita robežzīmju novietojumam dabā, taču citas dabā esošās robežzīmes uzrādīt nevarēja.

Ievērojot apsekošanā noskaidroto, 2020. gada 22. septembra atzinumā SIA „Latīpašums – mērniecības birojs” mērnies nekonstatēja robežu aprakstu atšķirību, noteikto robežu pārklājumus vai neatbilstības, nekonstatēja robežu neatbilstību, kas pārsniegtu normatīvajos aktos paredzētās iespējamās kļūdas lielumus, atzīstot dabā esošās robežzīmes Nr. 12-13-15-16-17 (atbilstoši nekustamā īpašuma /Nosaukums B/ zemesgabala ar kadastra

apzīmējumu /numurs C/ zemes robežu plānam) par saistošām un atbilstošām, kā arī norādot, ka robežzīme Nr. 14 ir jāatjauno.

Pēc dabā esošajām robežzīmēm ilggadīgi veikta nekustamo īpašumu apsaimniekošana, un, mainoties robežām, tiktu mainīta ilggadēji apsaimniekota meža zemju un cirsmu piekritība un secīgi arī nekustamo īpašumu vērtība.

[5] Trešā persona nekustamā īpašuma /Nosaukums E/ īpašnieks /Persona D/ savos paskaidrojumos norādījis, ka saistībā ar prasības pieteikumā norādīto viņam nav atsevišķa viedokļa un viņš var piekrist prasības pieteikumā atspoguļotajam faktisko apstākļu izklāstam. Tāpat pievienojas atbildētāja paskaidrojumā norādītajam par to, ka pamatota ir arī atsauce uz konkrētām tiesību normām un ka tās attiecināmas un ietekmēs arī trešo personu tiesības un pienākumus, tostarp nosakot robežu atbilstību.

Trešā persona /Persona H/ savos paskaidrojumos norādījusi, ka viņas nekustamā īpašuma /Nosaukums G/ robežas ir neskartas un viņai nav nekas ne pret prasītāju, ne pret atbildētāju. Ar Vidzemes rajona tiesas 2022. gada 30. novembra lēmumu trešā persona /Persona H/ aizstāta ar tās procesuālo tiesību pārņēmēju /Persona F/, kurš paskaidrojumus nav sniedzis un nav pieteicis nekādus patstāvīgus prasījumus.

Trešā persona /Persona E/ savos paskaidrojumos norādījusi, ka viņas nekustamā īpašuma /Nosaukums F/ robežas ir izvietotas tā, kā iemērītas. Neiebilst nedz prasītājam, nedz atbildētājam. Piedaloties robežu apsekošanā 2020. gada 5. martā, norādīja, ka neiebilst tam, ka robeža tiek pārcelta atbilstoši robežu plāniem.

Trešā persona SIA „CONES CONSTRUCTION” savos paskaidrojumos norādījusi, ka nekustamo īpašumu /Nosaukums D/ iegādājusies jau atdalītu, tās pārstāvji nav piedalījušies ne nekustamā īpašuma dalīšanā, ne robežu apspriešanā, kā arī nav apsekojuši nekustamo īpašumu dabā, tāpēc nevar sniegt papildu informāciju robežu jautājumā.

Trešā persona /Persona G/ paskaidrojumus tiesai nav sniedzis, bet 2020. gada 5. martā, piedaloties robežu apsekošanā, norādījis, ka neiebilst pret robežu pārvietošanu, ja tas atbilst zemes robežu plānam un tas neiespaido viņa nekustamā īpašuma platību.

[6] Ar Vidzemes rajona tiesas 2023. gada 18. decembra spriedumu prasība apmierināta, nospriežot atjaunot nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ robežzīmes Nr. 1, Nr. 6 un Nr. 5 atbilstoši nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ zemes robežu plānam, bet pretprasība noraidīta. Tiesa atzinusi, ka atbildētājs nav vainojams strīda izcelsmē, tāpēc no atbildētāja par labu prasītājam nav piedzenami tiesāšanās izdevumi. No katras puses piedzīti ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 60,08euro.

[7] Izskatījusi prasītāja un atbildētāja apelācijas sūdzības, Vidzemes apgabaltiesa ar 2024. gada 19. jūlija spriedumu prasību un pretprasību apmierinājusi daļēji, nospriežot atjaunot nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ robežzīmi Nr. 6 un nekustamā īpašuma /Nosaukums B/ sastāvā esošās zemes vienības ar kadastra apzīmējumu /numurs C/ robežzīmi Nr. 14 atbilstoši nekustamo īpašumu /Nosaukums A/ un /Nosaukums B/ zemes robežu plāniem, nosakot minētās robežzīmes atrašanās vietu atbilstoši SIA „Metrum AV” mērnika 2020. gada 5. marta robežu novietojuma shēmai. Prasība noraidīta daļā par robežpunktu Nr. 1 un Nr. 5 atjaunošanu, kā arī noraidīts prasījums par tiesāšanās izdevumu 2781,67euro piedziņu no atbildētāja.

Spriedums pamatots ar šādiem motīviem.

[7.1] Atbilstoši judikatūrā – Senāta 2012. gada 7. marta spriedumā lietā Nr. SKC-415/2012 – atzītajam strīds par robežu pārbaudīšanu nevar beigties ar prasības noraidīšanu, proti, tiesai strīds ir jāatrisina pēc būtības.

Pirmās instances tiesa, sprieduma rezolutīvajā daļā norādot, ka prasītās trīs robežzīmes Nr. 1, Nr. 6 un Nr. 5 (nekustamais īpašums /Nosaukums A/) jeb Nr. 13, Nr. 14 un Nr. 15 (nekustamais īpašums /Nosaukums B/) atjaunojamas atbilstoši nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ robežu plānam, strīdu faktiski nav atrisinājusi, jo tiesa nav norādījusi, kurā vietā jāatrodas strīdus robežpunktiem, ja dabā tie tomēr neatrastos zemesgrāmatā esošajā plānā norādītajā vietā vai arī būtu iznīcināti vai pārvietoti.

[7.2] Izskatot lietu prasības pieteikumā izvirzīto prasījumu robežās, tiesai procesuāli nav iespējams apmierināt prasību, nosakot robežpunktu Nr. 1 un Nr. 5 atrašanās vietu atbilstoši lietā esošajiem SIA „Metrum AV” mērnieka plāniem.

[7.2.1] Prasītājs lūdzis atjaunot tikai trīs no viņa zemesgabala robežas noteicošajiem robežpunktiem, kas iezīmē robežu tikai ar atbildētājam piederošo zemes vienību, bet prasītāja zemes vienībai bez atbildētāja ir vēl pieci citi pierobežnieki.

Atbilstoši mērnieka izstrādātajai robežu shēmai, lai veidotos nepārtraukta prasītāja zemes vienības robežas līnija, dabā ir jāpārvieto vēl pieci robežpunkti, kas noteic robežas ar pārējiem pierobežniekiem. Taču prasība par šo robežpunktu pārvietošanu un noteikšanu citās vietās nav celta, prasītājam norādot, ka nav strīda ar citiem pierobežniekiem, tātad prasītājam neapstrīdot vēsturiski izveidoto robežpunktu ar citiem pierobežniekiem atrašanās vietas un robežu izvietojumu.

Noteikt robežpunktu Nr. 1 un Nr. 5, kas saistīti ar citiem robežpunktiem, kuri savukārt atrodas citām personām piederošos zemesgabalos, atrašanās vietas konkrētajā gadījumā nav iespējams, neskarot citu pierobežnieku intereses un tiesības, nekustamo īpašumu platības un robežu novietojumu. Savukārt, nemainot citu robežpunktu atrašanās vietas, neveidojas vienota, nepārtraukta robežlīnija starp blakus esošajiem zemesgabaliem.

Arguments, ka ar citiem pierobežniekiem strīda nav, nerada tiesai iespēju noteikt jaunus robežpunktus atrauti no esošās robežu līnijas, ko iezīmē neapstrīdēti, dabā pamatoti noteikti un atrodošies robežpunkti. Ne sniegtajos paskaidrojumos, ne robežu apsekošanas aktos trešās personas nav norādījušas, ka piekrīt SIA „Metrum AV” mērnieka plānos norādīto robežpunktu izvietojumam, ka piekrīt mainīt savu nekustamo īpašumu robežas un platības. Nav arī nekādas pierobežnieku panāktas vienošanās par robežu pārvietošanu atbilstoši prasītāja iesniegtajai shēmai.

[7.2.2] Neesot strīdam ar citiem pierobežniekiem, neceļot prasību pret citiem pierobežniekiem, nemainot citu pierobežnieku nekustamo īpašumu robežu atrašanās vietas, bet prasot noteikt atsevišķus robežpunktus, kas izmaina visu robežu novietojumu arī ar citiem pierobežniekiem, tādējādi aizskarot arī citu pierobežnieku īpašuma tiesības, nav iespējams apmierināt celto prasību, tāpēc tā noraidāma daļā, kas skar Nr. 1 (13) un Nr. 5 (15) robežpunktu atjaunošanu.

[7.3] Tā kā abas puses lūgušas atjaunot arī robežpunktu Nr. 6 (14), kuram dabā ir tikai robežzīmes pazīmes, kuras par pareizām robežu apsekošanā nav atzinusi neviena no pusēm (SIA „Latīpašums – mērniecības birojs” mērnieka atzinums) un kuru dabā ierīkojis pats prasītājs pēc aptuvenām piesaistēm esošajam robežpunktam un robežstīgai (SIA „Metrum AV” mērnieka atzinums), ņemot vērā abu mērnieku piedāvāto risinājumu likvidēt robežzīmes pazīmes un veikt robežas atjaunošanu, ņemot vērā norādīto shēmu (SIA „Metrum AV”) un atjaunot robežzīmi Nr.14 atbilstoši robežu plāniem (SIA „Latīpašums – mērniecības birojs”), kā arī ņemot vērā judikatūras atzinumu, ka šāds strīds nevar beigties ar prasības noraidīšanu, ka tiesai strīds ir jāatrisina pēc būtības, nosakot precīzas zemesgabalu robežas, norādot uz izvietojamām robežzīmēm dabā, izbeidzot kaimiņu domstarpības robežu jautājumā, tiesa ar spriedumu nosaka Nr. 6 (14) robežpunkta atrašanās vietu, ko tiesas ieskatā ir iespējams izdarīt neskarot robežpunktus Nr. 1 (13) un Nr. 5 (15), robežas līnijai turpmāk virzoties starp nemainītajiem punktiem un tiesas noteikto robežpunkta Nr. 6 (14) atrašanās vietu, neskarot citu pierobežnieku īpašuma tiesības.

Tā kā lietā atrodas tikai viens pierādījums, kas ar mērījumiem noteic strīdus robežpunkta atrašanās vietu – SIA „Metrum AV” mērnieka sastādītā robežu novietojuma shēma –, atbilstoši šai shēmai ir nosakāma strīdus robežpunkta atrašanās vieta dabā kā atbilstoša zemes robežu plānam. Šāda robežpunkta noteikšanas vieta un robeža, kas savieno robežpunktus Nr. 1, Nr. 6 un Nr. 5, neskar citu pierobežnieku intereses un tiesības.

[7.4] Tā kā tiesa daļēji apmierina gan prasību, gan pretprasību, nosakot robežpunkta Nr. 6 (14) atrašanās vietu dabā, bet daļēji noraidot prasību par divu robežpunktu atjaunošanu un neapmierinot pretprasību par atjaunojamā robežpunkta atrašanās vietas noteikšanu, tiesai nav pamata lemt par kādas no pusēm tiesāšanās izdevumu atlīdzināšanu otras puses labā (*Civilprocesa likuma 41. pants un 44. panta trešā daļa*). Tā kā ne prasība, ne pretprasība netiek apmierināta pilnībā, tiesai nav pamata vērtēt prasītāja apelācijas sūdzībā norādītos apsvērumus par tiesāšanās izdevumu piedziņu no otras puses.

[8] Atbildētājs iesniedzis kasācijas sūdzību par Vidzemes apgabaltiesas 2024. gada 19. jūlija spriedumu daļā, ar kuru daļēji apmierināta prasība, un daļā par izdevumu, kas saistīti ar lietas izskatīšanu, piedziņu no atbildētāja valsts labā.

Ar Senāta 2024. gada 7. novembra rīcības sēdes lēmumu atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar atbildētāja kasācijas sūdzību.

[9] Prasītājs iesniedzis kasācijas sūdzību par Vidzemes apgabaltiesas 2024. gada 19. jūlija spriedumu daļā, ar kuru noraidīta prasība par robežpunktu Nr. 1 un Nr. 5 atjaunošanu un tiesāšanās izdevumu piedziņu, un daļēji apmierināta pretprasība, lūdzot atcelt spriedumu pārsūdzētajā daļā un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Prasītāja kasācijas sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.

[9.1] Tiesa nav izšķīrusi strīdu pēc būtības.

[9.1.1] Tiesa radījusi situāciju, kad ar spriedumu noteikusi prasītājam piederošās zemes vienības un atbildētājam piederošās zemes vienības savstarpējās robežas neatbilstoši abu nekustamo īpašumu zemes robežu plāniem, kurus tā pati tiesa spriedumā atzinusi par tādiem, kas ir savstarpēji saderīgi, nepārklājas, neveido baltos laukums un kuri pievienoti nostiprinājuma lūgumiem par īpašuma tiesību uz pusēm piederošajiem nekustamajiem īpašumiem nostiprināšanu zemesgrāmatā.

Nenosakot abu zemes vienību robežu punktus Nr. 1 (13) un Nr. 5 (15), bet nosakot tikai robežpunkta Nr. 14 atrašanās vietu, tiesa pēc būtības pati noteikusi jaunu zemes robežu, kura tiesas noteikto punktu Nr. 14 savieno ar robežzīmēm Nr. 1 (13) un Nr. 5 (15), kas neatbilst robežu plāniem.

Šāds tiesas spriedums tā pārsūdzētajā daļā neatbilst nedz Civilprocesa likuma 451. punktam, nedz Civillikuma 1042. pantam, nedz Zemesgrāmatu likuma 62. panta pirmās daļas 1. punktam (redakcijā, kas bija spēkā uz īpašuma tiesību nostiprināšanas brīdi), nedz likuma „Par nekustamā īpašuma ierakstīšanu zemesgrāmatās” 4. pantam (redakcijā, kas bija spēkā uz īpašuma tiesību nostiprināšanas brīdi) un liecina par materiālo tiesību normu neievērošanu Civilprocesa likuma 451. panta izpratnē, kas novedis pie normatīvajam regulējumam neatbilstoša sprieduma taisīšanas.

[9.1.2] Lai gan pati tiesa atzinusi, ka strīds par robežām ir piekritīgs izskatīšanai tiesā un īpašnieks ir tiesīgs celt prasību par zemes robežu pārbaudīšanu (noteikšanu), tomēr vienlaikus pretēji minētajam un judikatūras atziņām, ka robežstrīds nevar beigties ar prasības noraidīšanu, tiesa prasību daļēji noraidījusi. Tādējādi radīta situācija, kad robežstrīds pilnībā nav ticis atrisināts, bet likumīgā spēkā stāties spriedums atbilstoši Civilprocesa likuma 132. panta pirmās daļas 5. punktam liegs prasītājam iespēju celt attiecīgu prasību nākotnē.

[9.2] Tiesa pieļāvusi procesuālo tiesību normu pārkāpumus, jo secinājumi par prasītāja pienākumu celt prasību pret pārējiem pierobežniekiem neatbilst Noteikumiem Nr. 1019, no kuriem izriet, ka prasītājam prasība pret trešajām personām būtu jāceļ tad, ja šīs personas iebilstu pret zemes robežu plānos norādītajām robežām ar prasītāju, kā arī neatbilst Civilprocesa likuma 1. panta pirmās daļas noteikumiem par personas vēršanos tiesā tikai, lai aizsargātu šīs personas aizskartās vai apstrīdētās tiesības vai likumiskās intereses.

Robežzīmes Nr. 1 (13) un Nr. 5 (15) neietekmē pārējiem pierobežniekiem (/Persona F/, /Persona G/, /Persona E/, /Persona D/ un SIA „CONES CONSTRUCTION”) piederošās zemes vienības, kuru robežu zīmju izvietojumam jāatrodas un jāatbilst aktuālajiem zemes robežu plāniem, kuri ir savstarpēji atbilstīgi. Vadoties pēc zemes robežu plāniem, robežzīmju atjaunošana neietekmē šo zemes vienību īpašnieku īpašuma tiesību apjomu, kas noteikts ar spēkā esošiem zemes robežu plāniem.

Trešās personas lietā pieaicinātas tā iemesla dēļ, ka zemes robežu zīmju Nr. 1 (13) un Nr. 5 (15) izvietojums netieši var ietekmēt šīs zemes vienības, jo tās robežojas ar prasītājam piederošo zemes vienību citās vietās.

Atbilstoši dispozitivitātes principam katra no civilprocesā iesaistītajām personām ir tiesīga izmantot savas tiesības sevis izvēlētajā apmērā. Lietas izskatīšanas gaitā neviena no trešajām personām iebildumus pret prasītāja prasību necēla, neiesniedza patstāvīgus prasījumus par strīda priekšmetu, iebildumus zemes robežu apsekošanā pret zemes robežu plānos norādītajām robežām necēla.

Neesot strīdam, prasītājam nebija pienākuma celt prasību pret trešajām personām.

[9.3] Tiesa, nepiedzenot no atbildētāja par labu prasītājam tiesāšanās izdevumus, pārkāpusi Civilprocesa likuma 41. panta pirmo daļu un 44. pantu.

Motīvu daļa

[10] Pārbaudījis spriedumu attiecībā uz personu, kura to pārsūdzējusi, un attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to nosaka Civilprocesa likuma 473. panta pirmā daļa, Senāts atzīst, ka spriedums ir atceļams.

Par robežstrīda noregulējumu

[11] Senāts jau iepriekš ir atzinis, ka tiesību aizskāruma novēršana robežstrīdā, kas ir Civilprocesa likuma 1. panta mērķis, ir abām pusēm tiesiski saistošu robežu noteikšana. Lietas izskatīšana prasījumā par robežu pārbaudīšanu nedrīkst beigties ar prasības noraidīšanu. Tiesai, izskatot šādu prasījumu, strīds ir jāatrisina pēc būtības (sk. *Senāta 2012. gada 7. marta sprieduma lietā Nr. [SKC-415/2012](#), C36025110, 10. punktu*). Citiem vārdiem, šāda rakstura strīdos ar tiesas spriedumu jānoteic precīzas blakus esošu zemesgabalu (zemes vienību) robežas, norādot uz izvietojamām robežzīmēm dabā.

Senāts piekrīt kasācijas sūdzībā norādītajam, ka, lai gan tiesa, citējot judikatūru, pati norādījusi uz tās pienākumu strīdu par robežu pārbaudīšanu atrisināt pēc būtības, tomēr ar spriedumu strīds pēc būtības nav izšķirts, kas neatbilst Civilprocesa likuma 190. pantā izvirzītajām prasībām par sprieduma likumīgumu un pamatotību.

[11.1] Apstākļos, kad pierobežnieku zemes vienību platība noteikta atbilstoši pierobežnieku nekustamo īpašumu zemes robežu plāniem, kuri ir savstarpēji saderīgi, nepārklājas, neveido baltos plankumus un kuri, nostiprinot īpašuma tiesības uz nekustamajiem īpašumiem, pievienoti nostiprinājuma lūgumiem, zemes vienību robežpunktu novietojums dabā parasti sakrīt ar robežpunktu koordinātām nekustamo īpašumu zemes robežu plānos.

Ja zemes vienību robežpunktu novietojums dabā nesakrīt ar robežpunktu koordinātām nekustamo īpašumu zemes robežu plānos, ikviens pierobežnieks ir tiesīgs prasīt robežu pārkārtošanu (atjaunošanu, noteikšanu) atbilstoši zemes robežu plāniem, nodrošinot faktiskās situācijas atbilstību strīdā esošo pierobežnieku īpašuma tiesību uz viņu nekustamiem īpašumiem apjomam. Zemes platības lietošana (īslaicīga vai ilgstoša) nerada īpašuma tiesību uz attiecīgo zemes platību ārpus attiecīgā nekustamā īpašuma zemes robežu plāna robežām.

[11.2] Tiesa, meklējot strīda loģisku un taisnīgu risinājumu, nav apsvērusi, kāda tad juridiskā situācija rodas, apmierinot prasību tikai par vienu no strīdā esošiem trim robežpunktiem.

Tiesa ar spriedumu noteikusi tādas zemes vienību savstarpējās robežas, kas neatbilst abu strīdā esošo pierobežnieku nekustamo īpašumu zemes robežu plāniem, kurus pati tiesa spriedumā atzinusi par tādiem, kas ir savstarpēji saderīgi, nepārklājas, neveido baltos laukums. Tātad tā ir pilnīgi jauna robeža starp zemes vienībām, kura savu atspoguļojumu nerod nevienā kartogrāfiskā materiālā, t. i., vizuāli uztveramā formā, konkrētā mērogā sastādītā plānā vai kartē (sk. *Noteikumu Nr. 1019 2.8. punktu*), un minētais pirmšķietami liek domāt, ka faktiskā situācija dabā neatbilst abu strīdā esošo pierobežnieku īpašuma tiesību uz nekustamajiem īpašumiem apjomam.

Līdz ar to secināms, ka pierobežnieku strīds par viņu zemes vienību robežām ar pārbaudāmo spriedumu pēc būtības nav ticis atrisināts galīga noregulējuma veidā.

Par trešo personu tiesībām procesā

[12] Trešās personas, kas nepiesaka patstāvīgus prasījumus par strīda priekšmetu, var iestāties lietā prasītāja vai atbildētāja pusē, ja tiesas spriedums lietā var skart šo personu tiesības vai pienākumus pret vienu no pusēm, kā to noteic Civilprocesa likuma 80. panta pirmā daļa. Trešajām personām ir puses tiesības un pienākumi ar tiem izņēmumiem, kas paredzēti šā panta otrajā daļā.

Trešo personu institūts civilprocesā ieviests, lai sekmētu lietas apstākļu vispusīgu un pilnīgu noskaidrošanu, nodrošinot procesuālu ekonomiju, kā arī lai personas, kuru tiesības vai pienākumus pret vienu no pusēm var skart spriedums lietā, varētu realizēt savu tiesību un likumisko interešu aizsardzību viena tiesvedības procesa ietvarā.

Tiesa, pārbaudot faktiskās situācijas dabā atbilstību abu strīdā esošo pierobežnieku īpašuma tiesību uz nekustamajiem īpašumiem apjomam, pamatoti atzinusi, ka arī pārējo pierobežnieku tiesības var tik skartas, jo var pārgrozīties zemes vienību faktiskā robeža dabā, tāpēc ar Vidzemes rajona tiesas 2021. gada 11. marta lēmumu viņi pamatoti pieaicināti lietā trešās personas statusā atbildētāja pusē. Taču pārbaudāmajā spriedumā apgabaltiesa kļūdaini atzinusi, ka nav iespējams izskatīt konkrēto lietu, neceļot prasību pret pārējiem pierobežniekiem.

Trešās personas pirmās instances tiesas spriedumu nepārsūdzēja, kas, spriedumam stājoties spēkā, kļuva arī saistošs trešajām personām tiktāl, ciktāl tiek skartas viņu tiesības vai pienākumi pret kādu no pusēm. Tas pirmšķietami liek domāt, ka prasītājam ar pārējiem pierobežniekiem, kuri lietā piedalās trešo personu statusā, nav domstarpību par zemes vienību robežu pārkārtošanu (atjaunošanu, noteikšanu) atbilstoši īpašuma tiesību uz nekustamajiem īpašumiem apjomam. Taču Senāts nevar iestāties apgabaltiesas vietā un pārbaudīt, vai prasītāja, atbildētāja un trešo personu nekustamo īpašumu zemes robežu plāni, kuri pievienoti attiecīgo nekustamo īpašumu lietām (sk. *Zemesgrāmatu likuma 26. pantu*), ir savstarpēji saderīgi, nepārklājas un neveido baltos plankumus, kas šādu kategoriju lietās ietilpst pārbaudāmo apstākļu kopumā.

Līdz ar to apgabaltiesas secinājums, ka, pārskatot strīdus robežpunktu atrašanās vietu dabā, mainīsies pierobežnieku zemes vienību platības, prettiesiski aizskarot īpašuma tiesības, ir pārsteidzīgs, kas izdarīts neievērojot Civilprocesa likuma 190. panta un 193. panta piektās daļas prasības attiecībā uz tiesas pienākumu savus secinājumus pamatot ar lietā novērtētiem un pārbaudītiem pierādījumiem. Minētais liecina, ka tiesa nav nošķīrusi īpašuma tiesību uz nekustamo īpašumu no kādas zemes platības faktiskā lietojuma, kas, kā jau norādīts šā sprieduma 11.1. punktā, pats par sevi nevar būt īpašuma tiesības rašanās patstāvīgs tiesiskais pamats.

Par tiesas izdevumu atlīdzināšanu

[13] Civilprocesa likuma 41. panta pirmā daļa imperatīvi paredz, ka pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespiež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus.

Parasti domstarpības par zemes vienību robežu pārkārtošanu (atjaunošanu, noteikšanu) atbilstoši īpašuma tiesību uz attiecīgajiem nekustamajiem īpašumiem apjomam tiek risinātas ārpus tiesas ceļā, kā to paredz Noteikumi Nr. 1019. Savukārt, ja kāda no pusēm bez dibināta iemesla liek šķēršļus robežu pārkārtošanai (atjaunošanai, noteikšanai), nav cita likumīga ceļa, kā vērsties tiesā savu aizskarto tiesību aizsardzībai.

Izskatāmās lietas kontekstā strīda pamats ir saistīts nevis ar to, kurš vainīgs pie tā, ka strīdā esošo pierobežnieku zemes vienību robeža dabā neatbilst viņu īpašuma tiesību apjomam, bet gan ar to, vai kāds liek nepamatotus šķēršļus robežu pārkārtošanai (atjaunošanai, noteikšanai). Ja prasība šādā situācijā gūst apstiprinājumu, tad atbilstoši iepriekšminētajai normai personai, kura devusi iemeslu celt prasību tiesā, ir pienākums atlīdzināt otrai pusei visus tās samaksātos tiesas izdevumus.

[14] Apkopojot iepriekš norādīto un ņemot vērā, ka spriedums pārsūdzēts daļā, ar kuru noraidīta prasība par divu robežpunktu noteikšanu, Senāts atzīst, ka apgabaltiesas pieļautie procesuālo tiesību normu būtiskie pārkāpumi varēja novest pie visas lietas nepareizas izspriešanas (sk. *Civilprocesa likuma 473. panta otro daļu*), kas dod pamatu kasācijas sūdzības apmierināšanai, atceļot spriedumu arī daļā, ar kuru prasība par viena robežpunkta noteikšanu apmierināta.

Tā kā spriedums tiek atcelts, saskaņā ar Civilprocesa likuma 458. panta otro daļu /Persona B/ atmaksājama drošības nauda 300euro.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474. panta 2. punktu, Senāts

nosprieda

atcelt Vidzemes apgabaltiesas 2024. gada 19. jūlija spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai Vidzemes apgabaltiesā;

atmaksāt /Persona B/ drošības naudu 300euro (trīs simti euro).

Spriedums nav pārsūdzams.

Senators I. Bisters Senators E. Kalniņš Senators A. Laviņš